

Soomaa Sõprade Selts

Juhendmaterjal elanikkonna planeerimisprotsessi kaasamiseks

Kaasamismudel Soomaa piirkonna teemaplaneeringu näitel

Koostatud:

**Kodanikuühiskonna Sihtkapitali projekti
„Soomaa piirkonna maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu kaasava planeerimise
mudeli väljatöötamine“
raames**

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

Soomaal 2011-2012

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Seletuskiri.....	4
Selgitusi erinevate etappide läbiviimiseks.....	4
Ettepanekud planeeringuprotsessi läbiviimiseks	7
Kaasamise juhendmaterjal erinevate planeeringuetappide kaupa.....	9
0. Planeeringuprotsessile eelnevad tegevused.....	9
1. Planeeringu algatamine.....	10
2. Sihtgruppide kaasamine planeeringuprotsessi	10
3. Planeeringu koostamine.....	10
4. Planeeringu eskiislahenduse väljatöötamine.....	11
5. Planeeringu esialgse eskiislahenduse esitlus	11
6. Planeeringu lahenduse väljatöötamine.....	11
7. Planeeringu lahenduse saatmine kooskõlastusringile asjaomastesse ametkondadesse.....	11
8. Planeeringu vastuvõtmine.....	11
9. Planeeringu suunamine avalikule väljapanekule 1 kuuks.....	11
10. Avaliku arutelu korraldamine.....	12
11. Planeeringu lõpliku lahenduse väljatöötamine.....	12
12. Planeeringu saatmine järelevalvesse.....	12
13. Planeeringu kehtestamine.....	12

Sissejuhatus

Käesolev juhendmaterjal on valminud Soomaa Sõprade Seltsi poolt 2011. ja 2012. aastal Kodanikuühiskonna Sihtkapitali (KÜSK) ja Siseministeeriumi poolt rahastatud projekti „Soomaa piirkonna maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu kaasava planeerimise mudeli väljatöötamine“ raames.

Soomaa piirkonna teemaplaneeringu koostamise mõte sai alguse 2010. aastal Soomaa Koostöökogus ning juba sama aasta 12. detsembril toimunud koostöökogu korralisel koosolekul tegi Pärnu maavanem Andres Metsoja ettepaneku planeeringu algatamiseks põhjendusega, et riigis ja piirkonnas on palju erinevaid planeeringuid, kuid Soomaa piirkonda tuleks vaadelda ühtse ja kompaktsena. Kuna Soomaa piirkonna ala on suur ja piirkonniti erinev, soovitas ta kahe maakonna koostöös seada paika eesmärgid ja vormistada ühine planeering. Kuu aega hiljem sai kahe maakonna – Viljandi ja Pärnu – planeeringuala spetsialistidest moodustatud initsiatiivgrupp Viljandi Maavalitsuses kokku, kus arutati muuhulgas ka planeeringu lähteseisukohtade koostamist ja planeeringu „lennukõrgust“.

Soomaa Sõprade Selts, kes on olnud aastaid üheks puhvriks Soomaa kogukonna ja ametkondade vahel ning aitab kanda kohalike elanike häält ametnikeni, taotles KÜSKilt toetust kaasava planeerimise mudeli koostamiseks algatatava Soomaa piirkonna teemaplaneeringu koostamisel kohalike elanike kaasamise paremaks tagamiseks.

Käesolev mudel ehk juhendmaterjal töötati välja ühises koostöös mõlema maavalitsuse planeeringutalituse spetsialistide ning erinevate nõustajate-ekspertide kaasabil. Soomaa piirkonna teemaplaneering algatati k.a. 2.veebruari. Selleks ajaks olid mõlema maavalitsuse planeeringuala spetsialistid koostöös sõprade seltsiga ellu viinud enamiku 0-, 1. ja 2. etapi tegevusi ning alustanud ka 3. etapi, s.o planeeringu koostamise etapi tegevusi. Seega realiseerus loodav mudel reeglipäraselt ettenähtud mahus.

Seletuskiri

Planeeringu all mõistame kaasaegses tähenduses koostöö ja ühiskondliku kokkuleppe alusel koostatud ruumilist piirkonna arengut käsitlevat dokumenti. Seda põhimõtet tuleks järgida iga planeeringu, arengukava ja muu arengut puudutava dokumendi koostamisel.

Ühiskonnas toimuvad protsessid on aja- ja sageli ka tömahukad. Suurem osa Eestis teostatud planeeringutest ja erinevatest arengukavadest on valminud oma ala spetsialistide poolt nende interpretatsioonide ja kogemuste alusel. Sageli tundub lihtsama ja kiirema võimalusena planeeringu või arengukava koostamine ning alles seejärel selle avalikustamine ja tutvustamine lootes, et kodanike tähelepanu orbiiti see ei jõua. Praktika näitab, et sageli see nii ka juhtub. Sageli pole sellised planeeringud ja arengukavad aga väga elujõulised ja jätkusuutlikud ning täies ulatuses realiseeritavad.

Soomaa Sõprade Seltsi seisukoht on, et kaasamisega tuleb alustada juba enne planeeringu algatamist ning et kaasata tuleb kõikvõimalikke sihtgrupe juba ka planeeringu lähteseisukohtade koostamisele. Sõprade seltsile teadaolevalt ei ole sarnast praktikat Eestis varem kasutatud, vähemalt mitte nii laiaulatuslikult, kui see toimus Soomaal enne sealse piirkonna teemaplaneeringu ametlikku algatamist. Sellest lähtuvalt on koostatud ka kaasamise mudel ehk kaasamise juhendmaterjal.

Varajase kaasamise positiivsed küljed:

1. toimub varajane teavitustöö, kodanike informeerimine ja planeeringu lainele viimine; kodanikel on aega, et süveneda planeeringu teemadesse, leida oma koht ja osa protsessis, arutleda oma võimalike probleemide, ootuste ja tulevikunägemuste üle;
2. toimub sihtgruppide varajane pingete mahavõtmine, hirmude maandamine;
3. planeeringu varajases etapis tekib ülevaade elanike jt sihtgruppide ootustest, soovidest, arvamustest piirkonna olevikust ja tulevikust. Saadud teadmisi on võimalik planeeringu koostamisel arvestada ja sel moel elimineerida ette võimalikke lahkkelisid ja konflikte planeeringu avalikustamise käigus. Luuakse maksimaalsed eeldused planeeringu kiireks ja probleemidevabaks kehtestamiseks;
4. mida tugevam on sihtgruppidele suunatud (k.a ametkonnad) kaasamis- ja teavitustöö juba enne planeeringu algatamist ning selle algetappides, seda sisukamaks ja probleemidevabamaks kujuneb kogu planeeringuprotsess;
5. saavutatakse maksimaalsete võimaluste piires toimiv ja jätkusuutlik ning kõiki osapooli planeeringu võimaluste piires rahuldav arengudokument;
6. tunduvalt paraneb ning tiheneb kodanike ja kõigi tasandite ametkondade omavaheline koostöö ja läbikäimine;
7. piirkonna elanikud jt sihtgrupid näevad, et nendega arvestatakse, et nad saavad piirkonna arendamise protsessides osaleda ning toimuvaid protsesse mõjutada. Kasvab eneseteadvus, paraneb usaldus ametnike vastu ning väheneb usaldamatus ja rahulolematuse erinevate piirkonna elu juhtivate ametkondade suhtes. Kodanike koostööaldsus kasvab. Tugevneb kogukond, seega ka vald, maakond ja riik.

Selgitusi erinevate etappide läbiviimiseks

Kaasamise mudeli *0-etapis* on käsitletud tegevusi, mis viiakse läbi juba enne planeeringu algatamist. Siia kuuluvad oluliste kaasamistegevustena aktiivne teavitustegevus, teabe-õppepäevad ja sihtgruppide kaasamine lähteseisukohtade koostamisse. Toimub kodanikelt esmase info kogumine, kodanike häälestamine planeeringu lainele, nende hirmude maandamine ja üleskutse koostööle jm.

Erinevate etappide (0-, 2., 3., 5. ja 10. etapi) avalikkusele suunatud ürituste - õppe- ja teabepäevade ning rahvakoosolekute - puhul räägitakse üldiselt planeeringutest, nende olemusest, vajadusest; tutvustatakse kodanike õigusi ja võimalusi planeeringuprotsessides osaleda. Levitatakse teavitavaid materjale planeeringute kohta (näiteks "Planeeri kaasa", mis annab kerges keeles ülevaate planeeringutest ja kodanike rollist nendes). Eesmärgiks on sihtgruppide teavitamine ja aktiveerimine nende planeeringuprotsessis osalemiseks. Oluline on sihtgruppide hirmude maandamine, pingete mahavõtmine, usaldusliku õhkkonna loomine kodanike ja ametnike vahel. Esitletakse ja analüüsitakse praktilisi näiteid. Kodanikke julgustatakse planeeringuprotsessis kaasa rääkima ja oma ettepanekuid tegema. Neile kinnitatakse, et iga arvamust ja ettepanekut kaalutakse ning võetakse planeeringu võimaluste piires arvesse. Arvestatakse sellega, et igal avalikul üritusel osaleb kodanikke, kes esimest korda võtavad osa planeeringuprotsessi ükskõik millise etapi avalikust arutelust, seega üritatakse usalduslikku ja koostööaldist ühkkonda luua igal üritusel. (Vt ka Ettepanekud planeeringuprotsessi läbiviimiseks p. 8 ja 9).

Aktiveeriv küsimustik (2. etapp) on mõeldud eelkõige sihtgruppide teavitamiseks ja aktiveerimiseks ning sellega alustatakse juba enne planeeringu algatamist. Eesmärk on välja selgitada, kas ja milline on huvi planeeringuprotsessis osaleda, milliseid muutusi oodatakse, milline on koostöö erinevate osapoolte ja huvigruppide vahel, puudutatud huvigruppide vajadused, ootused ja lootused. Aktiveeriv küsimustik on mõeldud kodanike julgustamiseks, see on n.ö. „suuavaja“, planeeringuprotsessi kaasaja. Samas annab see planeerijatele kerge ülevaate olemasolevast olukorrast ning kodanike soovist ja valmidusest planeeringuprotsessis osaleda. Küsimustiku läbiviimiseks kasutatakse info levitamist interneti teel (digi-küsitlus), infot valdade kodulehel, rakendatakse vabatahtlikud paber kandjal küsitlusi läbi viima, kasutatakse kohalike liidrite ja kolmanda sektori abi.

Arvamusküsitlusi (3. etapp) viiakse läbi planeeringu koostamise käigus ja need annavad juba konkreetsemaid vastuseid planeeringuprotsessis tekkivatele küsimustele.

Tajukaardimeetodi (3. etapp) kasutamine Soomaa teemaplaneeringu koostamisel on eelkõige mõttekas Soomaa mõjualal. Tajukaardi meetodit on võimalik kasutada ka rahvuspargi alal, sel juhul on mõttekas kasutada seda või kombineerida koos arvamusküsitlusega. Tajukaardi meetod toimib samahästi nii laste ja noorte puhul kui ka täiskasvanud inimeste (sh. turistide ja piirkonna külastajate) puhul. Tajukaardimeetod on kiire ja konkreetsete vastustega visualiseeritud arvamusküsitlus, mis annab väga otsesed vastused otsestele küsimustele. Siin ei ole võimalik apelleerida vabas vormis arvamustele ja probleemitõstatustele.

Oluline tegevus on olemasolevate piirkonda puudutavate materjalide ja arengudokumentide väljaselgitamine. Osa materjale selgub lähteseisukohtade koostamise käigus (0-etapp). Kuna on aga tegu rahvuspargiga ja selle puhveralaga, kus on tegutseb väga palju erinevaid ametkondi, omavalitsusi, turismi- jt ettevõtteid, ühinguid, külaseltse, maaomanikke jne, siis on olemasolevate dokumentide andmebaas märgatavalt suurem, kui planeerijatele teadaolev; siia kuuluvad maakonna-, teema- ja üldplaneeringud, külade, valdade ja turismi arengukavad, erinevad uuringud, magistri- ja bakalaureusetööd, kaitse- ja külastuskorralduskavad jt. Olemasolev dokumendiregister täiustatakse koostöös sihtgruppidega (3. etapp).

Piirkonna suurust ja eripära arvestades on oluline suurte erinevustega sihtgruppidele erineva lähenemise ja spetsiifikaga arutelude (teemapäevade) korraldamine vältimaks riskide realiseerumist lahkkelide tekkimise läbi (0-, 2. ja 3. etapp). Seda põhimõtet järgitakse kogu planeeringuprotsessi käigus.

Oluline on lähteseisukohtade väljatöötamine koostöös kõigi erinevate sihtgruppide ja ametkondadega (0-etapp). Realistlike lähteseisukohtade koostamine on aluseks jätkusuutliku planeeringu loomisele. Elujõuline ja jätkusuutlik saab olla vaid selline planeering ja arengudokument, mis on koostatud koostöös sihtgruppidega, kelle elu, tegevust ja tulevikku

planeering mõjutama hakkab ning kes ise tulevikus planeeringut ellu viima hakkavad. Lisaks teabepäevadel saadud infole töötatakse läbi ka meilide teel saabunud ettepanekud lähteseisukohtade muutmiseks ja täiendamiseks. *0-etapi* väljundiks on valminud lähteseisukohad, mille alusel algatatakse planeering.

Riskide väljaselgitamise käigus (*0-etapp*) tuleb arvestada piirkonna spetsiifikaga, erinevate tõmbekeskuste olemasoluga, kogukondade omavahelise läbikäimise ja -saamisega, era- ja ametkondlike huvide ristumisega, korrupsiooniriskide, kaitseala spetsiifikast lähtuvate nõuete ja kohustustega, suurte erinevuste ja arusaamadega sihtgruppide olemasoluga jm.

Oluline on erinevate ametkondade omavahelise koostöö parandamine ja tugevdamine lahkkelide ja erimeelsuste lahendamise ning erinevate suhtlemisbarjääride kõrvaldamise eesmärgil (*eriti 0-, 2., 3., 4., 5., 6., 7., 9., ja 10. etapp*). Ametkondlik kaasamine on edukas ühiselt korraldatud teema- ja teabepäevade ning planeeringuala külastamiseks teostatavate ühiste väljasõitude puhul.

Kogu planeeringu koostamise käigus toimub mudeli ja selle osade täitmise jälgimine, vajadusel kaasamisplaani täiendamine ja andmebaasi uuendamine.

Planeeringuprotsessi jooksul vaadatakse üle lähteseisukohad, vajadusel neid täpsustatakse ja korrigeeritakse.

Kogu Soomaa piirkonna teemaplaneeringu mudeli rakendumise aeg on orienteeruvalt 3 aastat. Mudeli rakendumine algas 2011. aasta sügiskuudel ja kulmineerub 2014. aastal planeeringu kehtestamisega mõlema (Viljandimaa ja Pärnumaa) maavanema poolt.

Ettepanekud planeeringuprotsessi läbiviimiseks

Soomaa Sõprade Selts koostöös projekti partnerite ja ekspertnõustajatega teeb mitmeid ettepanekuid planeeringuprotsessi läbiviimiseks. Need peaksid olema iga planeeri jaoks planeeringuprotsessi läbivad kaasamismudeli põhimõtted vastavalt planeeringu koostamise heale tavale ning kodanikuühiskonna eesmärkidele:

1. Planeeringu käigus toimuva kaasamise eesmärgiks peab olema erinevate huvigruppide huvide väljaselgitamine ja nendega arvestamine realistlikkuse piires planeeringu koostamise käigus.
2. Lähtuda tuleb sellest, et kaasamine on kõige efektiivsem ja tulemuslikum planeeringuprotsessi algetapis ja selle esimese pooles.
3. Selgitatakse välja võimalikud erinevate huvigruppide huvide konfliktid.
4. Välistatakse erinevate huvigruppide soodsasse või eelistatud ja ebasoodsasse seisundisse sattumine.
5. Pööratakse tähelepanu tasakaalustatud soolisele, vanuselisele ja etnilisele jaotusele; jälgitakse, et kõigile pöörataks võrdselt tähelepanu ning antakse võrdsed võimalused, olenemata nende vanuselisest, soolisest või etnilisest kuuluvusest.
6. Jälgitakse, et kõigil huvigruppidel oleksid võrdsed võimalused oma huvide väljendamiseks ja kõik huvid ning ettepanekud oleksid kaalutud ning nendega võrdselt arvestatud planeeringu võimaluste piires.
7. Kodanikele tuleb anda võimalus oma elu ja tulevikku puudutavaid protsesse mõjutada.
8. Avalikkusele suunatud ürituste puhul tuleb jälgida, et esinejateks ja modereerijateks on sihtgruppidele tuntud ja usaldusväärsed, võimalusel erapooletud isikud. See võimaldab luua usaldusväärset õhkkonda ja tõeliselt avalikku arutelu. Tuleb vältida jõuliste isikute, poliitikute, usaldust mittepälvinud ametnike jt esinemist – see loob kaasatavate jaoks negatiivset fooni kogu üritusele. Võimalusel võiks moderaator tulla väljaspoolt, tema ülesanne on ürituse võimalike riskide maandamine: emotsioonide mahendamine, tempo aeglustamine, ürituse mõõdukamaks tegemine. Üritustel võib kasutada ka kodanikele usaldusväärset „vahemeest“, kellel on lepitaja roll.
9. Avalikkusele suunatud rahvakoosolekute ja arutelude puhul tuleb kohe algul kokku leppida reegid, kuidas üritus läbi viiakse – kas kõigepealt kuulatakse ära ettekanded ja siis algab arutelu ja küsimuste esitamine, või on lubatud küsimusi esitada ka ettekannete ajal. Kodanikele tuleb arutelude käigus anda võimalus oma arvamust avaldada ja end lõpuni väljendada. Seejuures tuleb vältida kodanike ettepanekutele vastuväidete tegemine ja nende arvamuse allasurumine.
10. Ürituste toimumisest informeerimisel tuleb kutsututele anda selge ja üheselt mõistetav informatsioon ürituse sisu kohta ja kutsutavate rollist selles, näiteks: informeeriv üritus – *teabepäev, õppepäev*; ideede leidmine – *arutelu, rahvakoosolek*; kui on rohkem „mänguruumi“, siis osalemine ja kaasumine – *arvamusküsitlus, ümarlaud, grupitöö*.
11. Planeeringu puhul tuleb jälgida, et planeeringut selgitav ja täiendav kaardimaterjal oleks arusaadav ja annaks parema ülevaate igale asjast huvitatud kodanikule: erinevad temaatilised kaardid (roheline koridorid, tööstuspiirkonnad, sotsiaalne valdkond jne). Hoiduda tuleb ühest-kahest paljude kihtidega loetamatutest kaartidest, mis ei anna ülevaadet sageli ka ametnikele, rääkimata tavakodanikest.
12. Planeeringu teksti toimetamisel jälgida, et tekst oleks liigendatud, loetav ja eestipärane, arusaadav igale lugejale; kompaktne ja konkreetne; võimaluse piires graafiline – tabelite,

kaartide ja graafikutega illustreeritud; teksti täiendada selgitustega, olulised kohad esile tõstetud (kursiiv- või paks kiri, kastikesed jm).

13. Avalikustamis- või avaliku väljapaneku teate avaldamisel ajalehes, mujal trükimeedia või kodulehel peab info olema üheselt arusaadav. Peab suutma välja lugeda info objekti ja selle asukoha kohta, mille kohta teade avaldatakse. Kodanik peab aru saama, kas ta kuulub sihtgruppi või ei. Vältida ainult katastrinumbri, maaüksuse nime ja muu lakoonilise info edastamine teates.
14. Avalikustamis- või avaliku väljapaneku teate avaldamisel ajalehes vm mujal trükimeedias ei piisa sageli ainult ühest teatest järgneva kuu jooksul toimuvast avalikust väljapanekust. Tuleks lähtuda seisukohast, et planeeringu avaldamise teade on edukas siis, kui see jõuab sihtgruppideni. Tuleb kindlustada kaasamist ja selleks võimaluse piires avaldada sama teade igal nädalal planeeringu avaldamise ajal.
15. Teavitus- ja eriti avalikustamistegevuse puhul internetis, s.o. kodulehtedel tuleb jälgida, et kogu planeerimisprotsessi puudutav info, vähemalt kogu avalikustamisprotsessi ajal avaliku väljapaneku info oleks jälgitav, kergelt leitav, asuks esilehel eraldi teate, viite, bänneri vm kujul. Hoiduda tuleks avaliku väljapaneku jm planeeringut puudutava info edastamine uudiste rubriigis, kus see muutub kiiresti vanaks ja arhiveeritakse sageli juba pärast 2-3-4 uue uudise pealetulekut.
16. Planeeringut puudutavate dokumentide avaldamisel ja saatmisel e-kanaleid pidi tuleb jälgida, et need oleksid toimetatud üldkasutatavates formaatides, näiteks .pdf, ja sel moel avatavad ja loetavad erinevate vanustega arvutiprogrammise abil. Ametkondadel tuleks vältida kõige uuemate ja kaasaegsemate formaatide, näiteks.docx kasutamist avalikkusele suunatud teadaannete puhul.
17. Kogu planeeringuprotsessi käigus on soovituslik kaasata meediat võimalikult palju erinevate ürituste läbiviimisel. See tagab infolevi, laialdase kaasamise ja hea fooni planeeringule.

Kaasamise juhendmaterjal erinevate planeeringuetappide kaupa

0. Planeeringuprotsessile eelnevad tegevused

- 0.0. planeeringu esmase eesmärgi sõnastamine ametkonna poolt;
- 0.1. sihtgruppide jt huvirühmade kaardistamine, keda võiks eelnevale tegevusele kaasata:
 - 0.1.1. kes on otseselt planeeringualal mõjutatud,
 - 0.1.2. kellel on endal mõju planeeringuala arengule,
 - 0.1.3. kes on juba avalikkuses teema kohta sõna võtnud või panustanud,
 - 0.1.4. kes võib planeeringu koostamisse positiivselt ja konstruktiivselt panustada;
- 0.2. kaasamisprotsessi võimaluste ja riskide väljaselgitamine;
- 0.3. korrupsiooniriskide väljaselgitamine;
- 0.4. aktiivne eelteavitus- ja teavitustegevus kõigile siht- ja huvigruppidele, alustatakse 6-8 kuud enne planeeringu algatamist:
 - 0.4.1. internet – e-kirjad + e-info maavalitsuste (2 tk), valdade (5+3 tk), kolmanda sektori, (turismi)ettevõtjate, ametkondade (Keskkonnaamet, RMK) kodulehtedel, Soomaa rahvuspargi kodulehel jt kodulehtedel,
 - 0.4.2. kohalikud piirkondlikud ja maakondlikud paber kandjal ajalehed,
 - 0.4.3. muud teatajad – külade, seltside, ühingute jm häälkandjad,
 - 0.4.4. teabepäevad, õppepäevad, Soomaa koostöökogu,
 - 0.4.5. infolehed ja plakatid avalikes kooskäimiskohtades – kauplused, vallamajad, raamatukogud, koolid, infostendid külades, bussipeatustes jm,
 - 0.4.6. postkastipostitus - infolehed ja flaietid – seoses hajaasustusega, vabatahtlike ja külaliidrite abil,
 - 0.4.7. otseteavitus – seoses hajaasustusega, külaskäigud kodudesse, vestlused telefoni teel, vabatahtlike ja külaliidrite abil,
- 0.5. avaliku koosoleku kokkukutsumine aluseks võttes sihtrühmasid:
 - 0.5.1. planeeringuprotsessi ja selle ajakava üldine tutvustamine kodanikele,
 - 0.5.2. planeeringu eesmärgi sõnastamine ja ideede leidmine,
 - 0.5.3. planeeringu lahenduste alternatiivide ja konfliktide arutamine,
 - 0.5.4. kodanikele selgitamine, mida nad saavad muuta, missugune on nende tegevusvabadus planeeringuprotsessis;
- 0.6. olemasolevate (teadaolevate) piirkonda puudutavate dokumentide ja materjalide väljaselgitamine (maakonnaplaneeringud, teemaplaneeringud, üldplaneeringud; külade, valdade ja turismiarenduskavad, erinevad uuringud, kaitse- ja külastuskorralduskavad jne),
- 0.7. sihtgruppide teavitussüsteemi ja kontakti loomine koos tagasiside võimalustega;
- 0.8. planeeringumeeskonna, k.a. kaasamise töörühma esindaja, õppereis(id) ja kohtumised teiste sarnaste kaitsealade ja piirkondade planeeringuala spetsialistidega planeeringualaste kogemuste vahetamiseks;
- 0.9. koostöös kohalike elanike jt huvigruppidega planeeringu lähteseisukohtade väljatöötamine, mis on 0-etapi väljundiks.

1. Planeeringu algatamine

- 1.1. kaasamisprotsessi juhtimiseks meeskonna moodustamine;
 - 1.1.1. seotud kontaktisikute kokkuleppimine,
 - 1.1.2. rollide ja pädevuste määramine;
- 1.2. kaasamisprotsessi probleemide ja kriisijuhtimise korraldamine;
- 1.3. kaasamisprotsessi sõltumatu hindamise korraldamine;
- 1.4. dokumenteerimise ja protokollimise määratlemine;
- 1.5. meediaplaani koostamine;
- 1.6. planeeringu algatamine maavanemate poolt koos koostööleppe allkirjastamisega.

2. Sihtgruppide kaasamine planeeringuprotsessi

Tegevused võivad alata enne planeeringu algatamist.

- 2.1. kaasamiskava koostamine koos võimalikult täpse ajakavaga;
- 2.2. õppe-teavituspäev(ad) sihtgruppidele;
- 2.3. aktiveeriv küsitlus, arvamusküsitlus, digitaalne ja paberil, teavitamiseks ja info kogumiseks;
- 2.4. aktiivne koostöö piirkonna liidritega kes aitavad luua kontakte kohalikega ja tegeleda tõhusa teavitustööga:
 - 2.4.1. külavanemad,
 - 2.4.2. kolmas sektor, k.a. Rohelise Jõemaa Koostöökogu,
 - 2.4.3. turismi- jm ettevõtjad,
 - 2.4.4. omavalitsuste esindajad,
 - 2.4.5. maaomanikud,
 - 2.4.6. muud liidrid;
- 2.5. aktiivne koostöö kõigi erinevate piirkonnas tegutsevate ametkondadega: Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon, RMK, kohalikud omavalitsused, Maanteeamet, Eesti Energia Jaotusvõrk OÜ, Päästekeskus, Muinsuskaitseamet, Maaamet, telekommunikatsiooni operaatorid, jahindusorganisatsioonide esindajad jt,
- 2.6. suurte erinevustega sihtgruppide olemasolu tõttu mitme erinevatele huvigruppide suunatud teemapäeva korraldamine: (kohalikud elanikud ja piirkonnas tegutsevate organisatsioonide esindajad, Rohelise Jõemaa Koostöökogu esindajad; piirkonna turismi- jm ettevõtjad; maaomanikud; piirkonna jahindusorganisatsioonide esindajad; piirkonnas tegutsevad ametkonnad (kohalikud omavalitsused, Keskkonnaamet, RMK, Maanteeamet, Eesti Energia Jaotusvõrk OÜ, Päästekeskus, Muinsuskaitseamet, Maaamet, telekommunikatsiooni operaatorid jt);
- 2.7. teavitustegevus Soomaa koostöökogu kaudu.

3. Planeeringu koostamine

- 3.1. planeeringu ajakava kinnitamine
- 3.2. lähtematerjali kogumine ja analüüs:
 - 3.2.1. kaasatakse sihtgruppe, selgitamaks olemasolevate materjalide olemasolu.
 - 3.2.2. toimub sihtgruppide täiendav häälestamine protsessi lainele läbi teavitustegevuse,
 - 3.2.3. toimuvad teemapäevad (vajadusel rohkem):
 - 3.2.3.1. keskkond ja pärandkultuur,
 - 3.2.3.2. asustus, teenused, sotsiaalne infrastruktuur,
 - 3.2.3.3. ettevõtlus ja tehniline infrastruktuur;

- 3.2.4. planeeringumeeskonna ringsõidud planeeringualal, Eesti ja võimalusel väljaspool Eestit analoogsete piirkondade planeerimise tulemustega tutvumiseks ja kogemuste omandamiseks;
- 3.2.5. läbi viiakse erinevad arvamusküsitlused intervjuude, ankeetide näol ja/või tajukaardimeetodina huvigruppidele, k.a. koolilapsed,
- 3.2.6. läbi viiakse grupitöö(d) teabepäeva(de) raames koos kaardimaterjali ja grupitöö juhtidega,
- 3.2.7. toimub teavitustöö planeeringuprotsessist valdade ja piirkonnas tegutsevate kolmanda sektori kodulehtede ja paberkanalitel häälekandjate kaudu, võimalusel ja vajadusel ka piirkondlike maakonnalehtede vahendusel.
- 3.2.8. määratakse kontaktisikud ja kontakteerumise võimalused, kelle poole ja millisel moel ettepanekute ja küsimustega pöörduda.

4. Planeeringu eskiislahenduse väljatöötamine

Viiakse läbi ekspertide poolt ametkondades. Vajadusel kaasatakse erinevaid sihtgruppe lahendus(t)e väljatöötamisele. Vajadusel ja lahenduste olemasolul töötatakse välja üks kuni mitu eskiislahendust.

5. Planeeringu esialgse eskiislahenduse esitus

Eesmärk on saada täiendavat informatsiooni planeeringu lahenduse jaoks ja välja selgitada, kas lahendus on kodanikele vastuvõetav.

Kaasamistegevused:

- 5.1. info- ja teabepäev(ad) Soomaa koostöökogus, huvigruppidele Soomaa keskuses vm, kaardimaterjal esitada võimaluse korral paberkanalil;
- 5.2. info edastamine meedias, valdade ja kolmanda sektori kodulehtedel ja häälekandjatel
- 5.3. materjalid tutvumiseks valdades, maavalitsustes, kaardimaterjal esitada võimaluse korral paberkanalil.

6. Planeeringu lahenduse väljatöötamine

Viiakse läbi ekspertide poolt ametkondades.

Kõik eskiislahenduse esitusel saadud erinevate sihtgruppide arvamused kogutakse kokku ja võetakse arvesse. Kaalutakse erinevate lahendusvariantide vahel. Vajadusel kaasatakse erinevaid sihtgruppe lõpliku planeeringulahenduse väljatöötamisele.

7. Planeeringu lahenduse saatmine kooskõlastusringile asjaomastesse ametkondadesse

Viiakse läbi ekspertide poolt vastavates ametkondades.

Vajadusel viiakse sisse parandused, mis on saabunud kooskõlastusringilt.

8. Planeeringu vastuvõtmine

Planeeringu võtavad vastu maavanemad.

9. Planeeringu suunamine avalikule väljapanekule 1 kuuks

Kaasamistegevused: kõigil on võimalus teha ettepanekuid ja avaldada arvamust, erinevate

kanalite teel.

9.1. info edastamine meedias, valdade ja kolmanda sektori kodulehtedel ja häälekandjatel,

9.2. materjalid tutvumiseks valdades, maavalitsustes; kaardid soovitatavalt paberkandjal.

10. Avaliku arutelu korraldamine

Kaasamistegevused:

10.1. info edastamine meedias, valdade ja kolmanda sektori kodulehtedel ja häälekandjatel;

10.2. materjalid tutvumiseks kohapeal; kaardimaterjal soovitatavalt paberkandjal.

Arutelule kuulub kõik, mille kohta on ettepanekuid ja vastuväiteid esitatud.

11. Planeeringu lõpliku lahenduse väljatöötamine

Viiakse läbi ekspertide poolt.

Vajadusel viiakse sisse muudatused.

12. Planeeringu saatmine järelevalvesse

Järelevalve viiakse läbi ekspertide poolt Siseministeriumis.

Siseministerium annab planeeringule heakskiidu.

13. Planeeringu kehtestamine

Planeeringu kehtestavad maavanemad.